

**A Budapesti Békéltető Testület
2/2018. számú ajánlása
az iskolakezdekskor tanúsítandó körülményekről**

I. Ajánlás az általános- és középiskolásoknak, szüleiknek

A tanszerek beszerzése és az ezzel összefüggő nagybevásárlások; osztálypénz-szedés

1. Mielőtt belevágnak a szülők az iskolakezdekskor szokásos nagybevásárlásba, tanulmányozzák át az iskolától kapott tájékoztatást, amely tartalmazza a szükséges tanszereket! Legkésőbb ugyanis a megelőző tanítási év végéig az iskoláknak tájékoztatniuk kell a szülőket azokról a tankönyvekről, tanulmányi segédletekről, taneszközökről, ruházati és más felszerelésekről, amelyek szükségesek. Több iskola ezt az internetes honlapján is közzéteszi. Ne feledjék azt sem, hogy a tájékoztatásnak ki kell terjednie az iskolától kölcsönözhető tankönyvekre vagy épp arra is, milyen segítséget tud az iskola nyújtani a kiadások csökkentéséhez. **Ha valamit nem értenek vagy bizonytalanok, bátran forduljanak tanácsért közvetlenül az intézményhez vagy az érintett pedagógushoz!**

2. Számoljanak azzal, hogy az iskolák konkrétan és részletekbe menően meghatározzák a tanulók számára tanévkezdéshez szükséges tanszereket (például: füzeteket, írószereket), beleértve ezek pontos tulajdonságait is (típus, méret, szín, stb.) ! Egyáltalán nem mindegy például, hogy a szülő milyen ruházatot szerez be (szükség lehet például köpenyre, ünneplőre vagy épp tornafelszerelésre, akár előre meghatározott színben, stb.), de az sem, hogy a tankönyveket bekötik-e, és ha ilyen, akkor milyen anyaggal. Ugyanígy nem mindegy a füzetek mérete, az írószerek, egyéb segédeszközök típusa, és a többi példát még sorolni lehetne.

3. Jelentős összegeket is spórolhatnak a szülők, ha tudatosan járnak el és nem ugranak rögtön a legelső, velük szembe jövő leárazási akcióra! Az áruházak és a boltok ugyancsak tudatosan készülnek az iskolakezdeksre, és ha körültekintően járnak el a szülők, úgy számtalan hirdetés, ajánlat között válogathatnak, hogy megtalálják a leginkább megfelelő tanszert! **Több maradhat akkor is a pénztárcában, ha nem mindenáron egy bevásárlás során akarják beszerezni a szükséges eszközöket!**

4. Ne csak és kizárólag a minőséget és az árat vessék össze, hanem azt is, hogy a tanuló az adott tanszert meddig, és mennyit fogja használni! Egy íróasztal és hozzá egy szék például egyértelműen hosszú évekre szóló választás és fontos a tartósság, kényelem, ergonómia. Ha pedig sokat hordja a tanuló, ugyanez igaz az iskolatáskák esetében is. De ha például olyan általános iskolás tanulóról van szó, akit hoznak-visznek mindennap autóval és csak napi pár percre hordja az iskolatáskát, akkor nem biztos, hogy a legdrágább táskát kell megvenni, és ez esetben még jelentősebb szempont lehet a választásnál az olcsóbb ár is.

5. A legolcsóbb, egyszersmind legjobb minőségű ajánlatok felkutatásában nagy segítséget jelenthetnek az internetes árösszehasonlító oldalak! A konkrét termék nevét, típusát beírva megjelennek a különböző webáruházak hirdetései és árai, amelyek között adott

esetben jelentős különbségek is lehetnek! Célszerű épp ezért konkrét listát készíteni a beszerezni kívánt termékekről és ezekre egyenként rákeresni, és így kiválasztani a számunkra leginkább megfelelő ajánlatot!

6. Osztálypénzt csak és kizárólag átvételi elismervény vagy más papír ellenében fizessenek be! Ne feledjék azt sem a szülők, hogy kérhetik az átadott összegekkel történő részletes elszámolást, azokat mire költötték! Érdemes tudniuk, hogy az Oktatási Jogok Biztosa már a 2016. évi beszámolójában általánosságban amellet foglalt, miszerint a szülőknek az osztálypénz fizetéséről való döntése önkéntes. Tehát nem érheti hátrány azon szülők gyermekeit, akik nem fizetnek osztálypénzt, ha pedig egy szülő a fizetésnek nem kíván eleget tenni, akkor erre nem kötelezhető.

Mit lehet tenni, ha a tanulónak nem tetszik a megvett tanszer vagy ha fogyasztóvédelmi probléma van vele?

7. Ha interneten szerzik be a szülők a tanszereket, még akkor is meggondolhatják magukat tizennégy napon belül az átvételtől számítva, amennyiben az iskolatáska, tornacipő vagy épp a tornaruha nem tetszik a gyermeknek. Így például nem jó a mérete vagy épp a színe. Ugyanez már nem igaz a bolti vásárlásra, mert ott csak akkor lehet reklamálni, ha a termék valóban hibás (széttört, elszakadt, mert gyári hibás, stb.) volt. Azonban, ha személyesen vásároltunk egy áruházban, sok helyen önként vállalják még a nemtetsző, de egyébként hibátlan termékek visszavételét is. Érdemes erre a lehetőségre viszont külön rákérdezni, mert alapesetben a kereskedőknek nincs ilyen kötelezettségük!

8. Az akciósan vett, de hibás tanszer miatt is ugyanúgy lehet reklamálni a kereskedőnél! A szülő ekkor kérheti, hogy ingyenesen javítsák meg a terméket vagy ha azt nem tudják, esetleg nem akarják, akkor pedig cseréeljék, szintén díjmentesen! Ennek hiányában pedig a vételár leszállítását, illetve a teljes vételár visszatérítését is kérni lehet. Ha a megvételről számított hat hónapon belül merült fel a fogyasztóvédelmi probléma, az áruháznak be kell bizonyítania azt, hogy a hiba oka csak a vásárlást követően keletkezett, amennyiben ezt nem teszi meg, úgy köteles eleget tenni a fogyasztó fenti igényének! Hat hónapon túli hiba esetén viszont már a fogyasztónak szükséges bizonyítani, hogy eleve hibás volt az árucikk, amit megvett (például egy független szakvéleménnyel). Összességében pedig a hiba miatt a vásárlástól számított két évig lehet reklamálni, ezt követően már nem lehet fordulni a vállalkozáshoz például a kijavítási, kicserélési igénnyel.

9. Kötelező egyéves garancia (jótállás) jár például a 10.000 Ft feletti íróasztalra, székre, zsebszámológépre, számológépre, diktafonra, sporteszközre, hangszerre, laptopra, notebookra, PDA-készülékre. Az iskolatászkára viszont nincs ilyen kötelező jótállás. A felsorolt termékeknél tehát jó tudni, egyéves garanciát mindenképp kell vállalnia az áruháznak! Ezt jelenti, hogy a garanciaidő alatti hiba esetén az eladónak szükséges bizonyítani, miszerint az eladáskor a termék még hibátlan volt, ha ezt nem teszi meg, köteles teljesíteni a szülő jótállási igényét. Sőt, a vásárláskor a fenti termékekhez még külön jótállási jegyet is adni kell! Ha a jótállási jegy átadása mégsem történt meg, úgy a számlával-nyugtával még ugyanúgy lehet a jótállási jogokat (ugyanazok, mint a hibás termékek esetében: kijavítás, kicserélés, vételár-leszállítás, vételár-visszatérítés) érvényesíteni a jótállási időn belül! Egyúttal azért sem utasítható el a fogyasztó igénye, ha a jótállási jegy esetleg rosszul lett kiállítva az áruház részéről.

A tankönyvek beszerzése és mindennapi használata, az iskolákba bevihető tárgyak köre

10. Ne feledjék a szülők, hogy iskolakezdekéskor a tankönyveket nem külön és egyénileg kell megrendelniük, hanem azt az iskola intézi! A most következő tanévben, jelenleg az elsőtől kilencedik évfolyamok tanulói jogosultak az ingyenes tankönyvhasználatra. Adott esetben a felsőbb évfolyamokon tanuló gyermekek is jogosultak lehetnek erre, ha a tanuló tartósan beteg; fogyatékkal él vagy pszichés fejlődési zavarral küzd; három vagy több kiskorú gyermeket nevelő családban él; nagykorú és saját jogán iskoláztatási támogatásra jogosult; rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül; vagy gyermekvédelmi gondoskodás keretében nevelésbe vett vagy utógondozói ellátásban részesül. **Ha bármilyen ok (elvesztés, megrongálódás, sérülés) miatt mégis felmerül a tankönyv egyéni megvásárlása, azt a szülő bármikor megrendelheti online és egyénileg a hivatalos könyvtárellátón keresztül!**

11. **Ügyeljenek a szülők az ingyen használatra megkapott tankönyvek épségének, eredeti állapotának megőrzésére!** Ugyanis a tanuló az utolsó tanítási napon azt köteles visszaadni az iskola könyvtárának (bizonyos kivételek itt is vannak, mint például a munkafüzetek), máskülönben kártérítést kell fizetni.

12. **Ha csak most kezdi a tanuló az iskolát vagy iskolát váltanak, ne mulasszák el megismerni a szülők a házirendet!** A házirendben ugyanis előírhatják, hogy bizonyos tárgyakat csak megőrzőben vagy öltözőben lehet elhelyezni, vagy a gyermek általi bevitt bejelentéshez is köthetik! Sőt, az olyan tárgyak bevittét, amelyek rendszerint nem szükségesek egy iskolában, megtilthatják, korlátozhatják vagy feltételhez is köthetik!

A tanulókat érintő biztosítások köre - többnapos tanulmányi utak, külföldi iskolai kirándulások

13. Számoljanak a szülők a nemvárt balesetek, betegségek lehetőségével is, mérjék fel a lehetőségeket és járjanak el tudatosan a gyermekük biztosítása során! Tartsák észben, hogy Magyarországon a 3-18 éves gyermekekre automatikusan jár baleset-biztosítás, viszont ez korlátozott! Ennek a biztosításnak a díját az állam fizeti az érintett biztosítónak és adott esetben kiterjed például a csonttörésre, gyermekbénulásra, kullancscsípés következtében fellépő agyvelő-gyulladásra, veszettség- vagy tetanuszfertőzésre. Nem terjed ki viszont sok más egyéb, lehetséges kockázatra, ezért tudatosan fel kell mérni a rendelkezésre álló piacot és kínálatot. **Ne feledjék, hogy egy jó biztosítási termék, amely széleskörű védelmet nyújt, jelentős könnyebbséget jelenthet a nemvárt, és hirtelen felmerülő kiadások fedezésére!**

14. Ne mulasszanak el érdeklődni többnapos tanulmányi-, illetve a külföldi iskolai kirándulások esetén az iskolánál, hogy megkötötték-e és milyen feltételekkel az ilyenkor kötelező felelősségbiztosítást! Az említett utak során ugyanis már az iskola vagy a szervező köteles olyan felelősségbiztosítást kötni, amelynek kedvezményezettje a tanuló! Ne feledjék azt sem, hogy amennyiben a tanulót bármilyen kár éri az említett utak alkalmával, az iskola kártérítési felelősséggel tartozik!

Iskolaidőszak alatt még aktívabb a közösségi oldalak és az internet használata – kockázatok

15. Az iskolakezdekéssel együtt jár a közösségi oldalak fokozottabb használata, és még inkább aktívabb lesz a barátokkal, osztálytársakkal való kapcsolattartás, azonban a közösségi média jelentős veszélyekkel is járhat, különösen a fiatalabb gyermekekre!

Magyarázzák el a szülők a gyermekeknek, hogy ha hozzászólnak valamihez, bejegyzést vagy fényképet tesznek közzé a közösségi oldalakon, akkor olyan, mintha azt a való életben tennék meg, viszont ezeket az interneten már bárki láthatja! Legyenek óvatosak, fogadják kellő gyanúval az ismeretlen személyektől érkező üzeneteket! **Soha ne árulják el a gyermekek idegeneknek a személyes adataikat, például hol laknak, melyik iskolába járnak vagy éppen pontosan hol tartózkodnak, és mellőzzék ezeknek az adatoknak a nyilvános megosztását, kipoztolását is. Soha ne találkozzanak ismeretlen személyekkel, és tiltsák le az ilyen találkozót kérő megkereséseket, felhasználókat!** Ne feledjék a szülők, hogy a beállításoknál könnyen korlátozható azok köre, akik üzenetet írhatnak vagy akik láthatják az adott felhasználó adatlapját!

16. Töltsenek le a szülők és használjanak a gyermekek számítógépén, okostelefonján szűrőprogramokat! Ugyanis az internet-hozzáférést nyújtó szolgáltatók kötelesek a kiskorúak védelmét lehetővé tévő, magyar nyelvű, könnyen telepíthető és használható szoftvert elhelyezni az internetes honlapjukon ingyen. Ezeket a programok a szűrőszoftverek és segítenek annak kiszűrésében, hogy a gyermekek olyan tartalmakat érjenek el, amelyek súlyosan károsíthatják a szellemi, lelki, erkölcsi vagy fizikai fejlődésüket vagy éppen meghatározó elemük az erőszak.

Diákigazolványok érvényessége, a tanulókat megillető utazási kedvezmények

17. Ne feledjék, hogy a nappali és esti tagozatos diákigazolvánnyal számos utazási kedvezményt (például: kedvezményes árú vonat- és távolsági buszjegyek, bérletek) igénybe lehet venni! Jegy- és bérletváltás előtt tájékozódjanak pontosan, hogy ezek a kedvezmények milyen feltételekkel vehetők igénybe, és a bérleteket olvashatóan töltsék ki, azok épségére vigyázzanak!

18. A nappali és esti tagozatos diákigazolvánnyal vasúton és távolsági buszon 50 %-os kedvezményű menetjegyek válthatóak, a lakóhely és az iskola között pedig 90 %-os kedvezményű bérletek. Ne feledjék itt sem, hogy adott esetben az igénybevételnek még további feltételei lehetnek az érvényes diákigazolványon kívül!

19. Ha a diákigazolvány elveszett, mindenképp igényeljenek ideiglenes diákigazolványt is az iskolától, mert az iskolalátogatási igazolás nem elég az utazási kedvezményekhez. Amennyiben pedig most kezdik az iskolát és még nincs is diákigazolványuk, úgy ezt szintén az oktatási intézménytől lehet igényelni, előtte viszont szükséges lehet a NEK-azonosító beszerzése és fénykép készítése az okmányirodában! A diákigazolvány elkészültéig és megérkezéséig az ideiglenes diákigazolvánnyal vehetőek igénybe az utazási kedvezmények, amely hatvan napig érvényes! A már érvénytelen, lejárt diákigazolványt nem fogadják el az ellenőrök és az büntetést von maga után. Amennyiben büntetésre került sor a vasúton, távolsági buszon vagy a helyi tömegközlekedés során, ne vegyék azt félvállról, mivel annak összege később a többszörösére növekszik! Járjanak utána az utólagos bemutatás lehetőségének is, mivel több esetben lehetőség van a pótdíj csökkentésére!

20. Tartsák észben a szülők, hogy a diákigazolványokon az előző tanévi matrica még érvényes 2018. október 31-ig! Miután ez lejárt, ezt követően már csak a diákigazolványra felragasztott és már az új tanévre szóló matricával vagy ideiglenes

diákigazolvánnyal lehet a kedvezményeket igénybe venni! Az ideiglenes diákigazolvány hatvan napig érvényes.

II. Ajánlás a főiskolásoknak, egyetemi hallgatóknak

Albérletkeresés

1. Amennyiben szülővárosuktól eltérő, messzi településen kezdik meg tanulmányaikat a főiskolások és az egyetemi hallgatók, albérletkeresés előtt fontolják meg azt, hogy hosszú távon akár jobban is járhatnak anyagilag, ha végül egy saját lakás mellett döntenek, szemben azzal, ha éveket fizetik az albérlet díját. Albérletkeresés előtt ezért vessék össze az adott városban jellemző, aktuális albérlet- és lakásárakat!

2. Körültekintően járjanak el a hallgatók az albérletkeresés során is! Ne hagyják magukat becsapni, hogy elég egy szóbeli megállapodás, mivel az írásba foglalt szerződés megkötése saját maguk érdeke! Ne feledjék azt sem, hogy előre ugyan kérhető kaució is, de annak teljes összege visszajár a szerződés végén akkor, ha a hallgató egyáltalán nem halmozott fel tartozást és nem érte semmilyen kár az ingatlant! Egyébként pedig ebből kell levonni a károk, elmaradt tartozások összegét és a fennmaradó részt ki kell adni a hallgatónak. **Bármilyen összeg átadása csak és kizárólag átvételi elismervény vagy nyugta ellenében történjen meg,** máskülönben vita esetén nem lesz semmilyen papír a kezükben, ami igazolná a tulajdonosnak történt kifizetést.

Tankönyvek, taneszközök, egyéb szükséges termékek (például: laptop, nyomtató) beszerzése

3. Az egyetemi, főiskolai tankönyvek beszerzésével várják meg az adott tantárgyak első előadásait, ahol sor kerül a követelmények ismertetésére (ezek egyébként írásban is elérhetőek)! Vásárlás előtt kérjék ki a felsőbb évfolyamos hallgatók véleményét is, akik hasznos gyakorlati segítséggel szolgálhatnak, mely tankönyveket érdemes mindenképpen megvenni! Azt se feledjék, hogy bizonyos összeg erejéig jogosultak lehetnek **jegyzettámogatásra,** járjanak ennek is utána! **Az egyetemi, főiskolai könyvtárba történő beiratkozás ugyancsak jelentős segítséget jelent a ritka, ám szükséges tankönyvek használatában!** Emellett az egyes tanszékek honlapjain is sokszor hasznos és ingyenes elektronikus jegyzetek érhetőek el.

4. A tanulmányokhoz szükséges laptopok, diktafonok, okostelefonok beszerzésekor éljenek a hallgatók is az árösszehasonlító oldalak nyújtotta előnyökkel! Egy konkrét termékre rákeresve könnyen megtalálhatják azt a webáruházat, amely a legkedvezőbb feltételekkel kínálja az árucikket! **Az összehasonlítás során ne csak és kizárólag a vételárat nézzék, hiszen egy-egy drága kiszállítás jelentős költségnövelő tényező lehet!** Ne feledjék azt sem, hogy számos webáruház kínál a hallgatóknak diák- vagy hallgatói kedvezményt, amellyel szintén jelentős összegeket spórolhatnak! **Itt se rögtön az első útjukba akadó akció vagy hirdetés alapján válasszanak, hanem előtte ismerjék meg legalább négy-öt különböző kereskedő ajánlatát!**

5. Azoknál a szakoknál, amelyek esetében minden bizonnyal sok anyagot kell majd kinyomtatni az évek során, jelentős összegeket spórolhatnak a hallgatók egy jó minőségű lézernyomtató beszerzésével! Ne feledjék, hogy hosszú távra terveznek, és ilyet már használtak is, eredeti áruknál jelentősebben olcsóbban találhatnak, nem feltétlenül kell újat

venni. Lehet drágábbak, de a lézernyomtatók nagy előnye a tintasugaras nyomtatókkal szemben a rendszerint hosszabb élettartam, valamint a nyomtatás gyorsasága. Emellett egy-egy lézertoner (kazetta) általában sokkal több oldal kinyomtatásához elegendő, mint egy tintapatron, és például több ezer oldalas nyomtatások esetén utóbbit gyakran cserélni kell.

Nemtetsző vagy hibás taneszközök, fogyasztóvédelmi jogok érvényesítése

6. Több maradhat a pénztárcában szintén, ha a hallgatók is ismerik és tudatosan élnek fogyasztóvédelmi jogaikkal, ha probléma adódik! Ne feledjék, hogy többféle jog is megilleti őket! Internetes vásárlásnál az átvételtől számított tizennégy napig még indokolás nélkül meggondolhatják magukat, saját költségükön visszaküldhetik az adott terméket (akár hibás, akár nem) és ekkor visszajár rögtön a teljes, általuk kifizetett összeg! Bolti vásárlásnál viszont már kizárólag a hibás termék miatt lehet reklamálni, így például, ha az gyári hibás volt. Önmagában a rossz szín- vagy méretválasztás nem ad alapot a cserére (kivéve, ha ezt az áruház önként vállalta). Hibás termékek esetében - és a következő lehetőségek igazak az interneten megrendelt, de hibás termékekre is, ha nem a tizennégy napos visszaküldést választja a hallgató - elsősorban a termék ingyenes kijavítását vagy kicserélését lehet kérni, ennek hiányában pedig a vételár-csökkentést vagy a teljes vételár visszatérítését. Hat hónapon belüli hibánál - ha pedig az adott termék tartós fogyasztási cikk, így például 10.000 Ft feletti laptop, okostelefon, diktafon, íróasztal, laptop, stb. akkor már egy éven belüli hibánál is - a kereskedőnek be kell bizonyítania, hogy a hiba oka csak a vásárlást követően keletkezett. Ellenkező esetben nem mentesül az ingyenes javítás vagy csere, vagy ezek hiányában a vételár-leszállítás, teljes vételár visszafizetése alól.

A Diákhitel felvétele, a kellő körültekintés fontossága

7. Mielőtt felvennék a Diákhitelt, fontolják meg a hallgatók, arra valóban szükségük van-e! Ne írjanak alá szerződést a részletes kondíciók megismerése nélkül! Ne feledjék, hogy itt nincs egyéni hitelbírálat, sem kockázatfeltáró nyilatkozat, de az ugyanolyan hitel, mint a többi, és később azt kamatostul vissza kell fizetni! A nehezebb anyagi helyzetben lévő hallgatók számára jó megoldást jelenthet tanulmányaik fedezésére a Diákhitel. Tartsák észben, hogy az napi kamatozása, és azt a kamatot, amelyet az adott év végéig nem fizettek meg, a következő év első napjától már a tőke összegéhez adják hozzá, így ekkor már a kamatokat is a magasabb tőkeösszeg után kell majd számítani!

8. A Diákhitel felvételét követően, lehetőség szerint azonnal kezdjenek el előtörleszteni, hogy csökkentsék a tőketartozást és ezzel magát a később fizetendő kamatok összegét is! Ellenkező esetben előfordulhat, hogy hiába törlesztik a megállapított havi részletet, maga a tőketartozás sem csökken, sőt az az évek múltával még tovább emelkedik! Ilyenkor ugyanis a befizetésre került törlesztő-részletek még az éves hitelköltségek fedezésére sem elegendőek, és évről évre ezek a nem rendezett költségek mindig hozzáadódnak a tőke összegéhez (ezek pedig évről évre magasabb összegű kamatokat eredményeznek). Amennyiben **bármilyen vitájuk támad a hallgatói hitelszerződéssel, úgy az ügy ingyenes, gyors rendezésében a fővárosi és a megyei kereskedelmi és iparkamarák mellett működő békéltető testületek tudnak segíteni!**

Utazási kedvezmények, a diákigazolványok érvényessége, új diákigazolvány igénylése

9. Ne feledjék a hallgatók, hogy nappali és esti tagozatos diákigazolvánnyal különböző utazási kedvezményeket tudnak igénybe venni (például: kedvezményes árú vonat- és távolsági buszjegyek, bérletek). Bizonyos kedvezmények pedig még a levelező tagozat esetén is járnak. Nappali és esti tagozatos diákigazolvánnyal vasúton és távolsági buszon 50 %-os kedvezményű menetjegyek válthatóak, a lakóhely és az iskola között pedig 90 %-os kedvezményű bérletek. Levelező tagozatos diákigazolvány esetén a kedvezmények köre korlátozottabb a vasúton és távolsági buszon, mert az kizárólag a lakóhely és a tanintézet között jogosít fel 50 %-os kedvezményű jegyek megváltására. Ne feledjék itt sem, hogy az igénybevételnek még további feltételei lehetnek az érvényes diákigazolványon kívül! A bérletszelvények kapcsán ügyeljenek a hallgatók az olvasható módon történő kitöltésre és annak épsége megőrzésére!

10. Azok a hallgatók, akiknek még nincsen diákigazolványuk és most kezdik csak a főiskolát, egyetemet, elektronikusan tudják azt igényelni az oktatási intézmény tanulmányi rendszerén keresztül. Ne feledjék, ha még nincs úgynevezett NEK-azonosítójuk, legelőször azt kell kérniük személyesen bármelyik okmányirodában, itt sor kerül a fénykép és aláírás rögzítésére is. A www.diakigazolvany.hu oldalon figyelemmel kísérheti a hallgató az igazolvány elkészítésének folyamatát, és az elkészült igazolványt az oktatási intézménytől veheti át. Amíg a diákigazolványt legyártják és az elkészül, ideiglenes diákigazolványt kell kérni az oktatási intézménytől az utazási kedvezményekhez, amely hatvan napig érvényes. Ideiglenes diákigazolványt kérhetnek azok a hallgatók is, akiknek a diákigazolványa elveszett. A Budapesti Békéltető Testület fontosnak tartja a megfelelő fogyasztói tájékoztatást és azt, hogy a fentiekről a hallgatók tudomást szerezzenek.

11. Aki már rendelkezett korábban is diákigazolvánnyal, annak az előző félévre szóló matricája még érvényes 2018. október 31-ig. Ezt követően viszont csak a diákigazolványra felragasztott és már az új félévre érvényes matricával vagy pedig a hatvan napig érvényes ideiglenes diákigazolvánnyal vehetőek igénybe az utazási kedvezmények.

12. Tartsák észben, hogy a hallgatói jogviszony-igazolás nem elég az utazási kedvezmények igénybevételéhez, ezért mindenképp érvényes diákigazolványra vagy érvényes ideiglenes diákigazolványra van szükség! A már érvénytelen, lejárt diákigazolványt ugyanis nem fogadják el az ellenőrök és az büntetést von maga után. Amennyiben pótdíjazásra került sor a vasúti, távolsági buszos vagy helyi közlekedés során, ne vegyék azt félvállról, mivel annak összege később a többszörösére növekszik! Járjanak utána az utólagos bemutatás lehetőségének is, mivel több esetben lehetőség nyílna a pótdíj csökkentésére!

Indokolás:

I.A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény preambulumban meghatározásra került, hogy biztosítani kell a fogyasztói érdekek védelmét, amely kiterjed többek között a biztonságos árukhoz és szolgáltatásokhoz, a vagyoni érdekekhez, a megfelelő tájékoztatáshoz és oktatáshoz fűződő érdekek védelmére. A szülőknek minden általános- és középiskolai tanévkezdés nagyobb anyagi kiadásokkal jár, hiszen ilyenkor be kell szerezniük a szokásos

tanszereket. Már az sem mindegy, hogy ezek beszerzésére hogyan és miként kerül sor, mindezek mellett is pedig még számtalan dologra kell odafigyelniük, ha nem akarják magukat olyan felesleges költségekbe verni, amelyek egyébként elkerülhetőek lennének. A fentiek – már az egyetemisták, főiskolások olvasatában – szintén igazak, különösen, ha a középiskola elvégzését követően kezdik meg felsőoktatási tanulmányaikat az adott oktatási intézményben. Albérletkeresés, diákigazolványok igénylése, tankönyv-vásárlás, diákhitel igénylés – a hallgatóknak, és szüleiknek ugyancsak számtalan kérdésben körültekintően kell eljárniuk. Különösen akkor, ha spórolni szeretnének. A Budapesti Békéltető Testület, tekintettel arra, hogy a fogyasztók vagyoni érdekekhez és megfelelő tájékoztatáshoz, biztonságos árukhoz és szolgáltatásokhoz fűződő joga és védelme kiemelt szerepet kapott a fogyasztóvédelmi törvényben, ajánlással segíti a közölgő iskolakezdés aktualitása folytán az általános- és középiskolások szüleit, valamint az egyetemi, főiskolai hallgatókat a fent felsorolt érdekeik védelme, és azok elősegítése érdekében.

II. Az általános- és középiskolák még az iskolakezdés előtt tételesen, részletekbe menően meghatározzák, hogy a tanulónak a következő tanévben pontosan milyen tanszerekre lesz szükségük. Amennyiben a szülők erre nem ügyelnek, és nem nézik át az iskolák részéről rendelkezésre bocsátott listákat, úgy az felesleges kiadásokat jelenthet, és olyan termékek megvételét, amelyre egyébként a tanuláshoz, tanításhoz nincs is szükség. Épp ezért az iskolák már a megelőző tanítási év végéig tájékoztatják a szülőket a tételes listáról. Természetesen előfordulhat, hogy a szülőnek további információra van szüksége, ebben az esetben bátran meg lehet kérdezni az iskolát, illetve a tanárt is segítség érdekében vagy hogy javasoljon valamilyen már jól bevált terméket. A vállalkozások és az e-kereskedők ugyancsak készülnek az iskolakezdésre és lépten-nyomon különböző akciókkal találkozni, márpedig a sok kedvezményes ajánlat közepette a szülő még inkább elbizonytalanodhat, hol is vásároljon és szerezze be a szükséges tanszereket. Épp ezért érdemes erre a bevásárlásra is tudatosan készülni és tételes listát írni. Sokan úgy vélik, könnyebb, ha egyszerre és ugyanabban az áruházban szerzik be a szükséges tanszereket. Ezáltal viszont elesnek azoktól az előnyöktől, amelyeket az internet rejt, hiszen ott könnyen össze lehet már azt is hasonlítani, hogy az érintett termék hol a legolcsóbb. Tehát, aki nem ragaszkodik az egyszeri alkalommal történő bevásárláshoz, hanem apránként szerzi be a szükséges árucikkeket, adott esetben sokkal jobban járhat és több pénzt is spórolhat meg. Ebben az egyes árösszehasonlító oldalak az interneten már nagy segítségül vannak, hisz nem kell személyesen elmenni az egyes boltokba, néhány kattintással megtudhatjuk, hogy az egyes webáruházak milyen árkülönbséggel árulják a termékeiket. Az árucikkek kiválasztásánál fontos szempont az ár és a minőség mellett az is, hogy a gyermek meddig és mennyit fogja használni az érintett árucikket. Például, egy iskolatáska esetében természetesen a szülők a maximális kényelemre és ergonómiára törekszenek, de ez a gyakorlatban nem igazán bír jelentőséggel akkor, ha a gyermeket az iskolából hozzák-viszik autóval és valójában alig hordja azt, csak naponta néhány percig. Ellenben, egy íróasztal és hozzá például egy szék egyértelműen hosszú évekre szól, amelyet tanulásra és hosszú ideig is használnak, így ez esetben még inkább fontos a minőség és az ergonómia, szemben az ártényezővel.

A tankönyvek esetén például érdemes tudniuk a szülőknak, hogy jelenleg az első kilenc évfolyamosok osztályai jogosultak alanyi jogon ingyenes tankönyvre, de azokat a tanév utolsó napján vissza kell szolgáltatni, ellenben kártérítési kötelezettség áll fenn! Ezen kívül is, ha a jogszabályban külön meghatározásra került feltételek fennállnak és a szülő igazolja azok közül valamelyiket (ha a tanuló tartósan beteg; fogyatékkal él vagy pszichés fejlődési zavarral küzd; három vagy több kiskorú gyermeket nevelő családban él; nagykorú és saját jogán

iskoláztatási támogatásra jogosult; rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül; vagy gyermekvédelmi gondoskodás keretében nevelésbe vett vagy utógondozói ellátásban részesül), ugyancsak jogosultak lehetnek az ingyenes tankönyvre. Az iskola, illetve az oktatási intézmény tankönyvfelelőse ezekről részletes tájékoztatást nyújt igény esetén. Ugyanakkor érdemes azzal is tisztában lenni, hogy kártérítési kötelezettséggel tartoznak a szülők, tanulók, ha nem vagy nem megfelelő állapotban adják vissza a kölcsönkapott tankönyveket (bizonyos kivételekkel).

III. Amennyiben a szülők tudatosan járnak el és tisztában vannak fogyasztóvédelmi jogaikkal, az is jelentősen hozzásegítheti őket a vagyoni érdekeik védelméhez, így a spóroláshoz. A tanszereket be lehet szerezni internetről és közvetlenül egy boltból, boltokból történő személyes vásárlás során is, azonban az előbbi esetben, tehát az online megrendelések során védettebb pozícióban vannak a szülők. A gyermekeknek ugyanis fontos, hogy számukra jól nézzen ki az adott tanszer, például iskolatáska, és problémát okozhat, ha számukra az nem tetszik. Internetről történő rendeléskor a „téves vásárlás” könnyen elkerülhető, hiszen ez esetben a termék átvételétől számított tizennégy napon belül a fogyasztók visszaküldhetik az árucikket indokolás nélkül, még akkor is, ha az nem tetszik vagy épp a méret vagy a szín nem megfelelő. Ez a jog bizonyos kivételekkel gyakorolható, hiszen nem lehet azzal élni például az egyedi utasításra legyártott termékek esetében, vagy éppen azoknál a CD-knél és DVD-knél, amelyek csomagolását felbontották és zenét vagy filmet tartalmaztak. Ha a fogyasztó az az indokolás nélküli elállás jogával él, vissza kell kapnia a teljes kifizetett összeget. Csak és kizárólag akkor vonhat le ebből a webáruház, ha a fogyasztók a termék használhatóságának, tulajdonságainak megállapításához szükséges használatot meghaladó mértékben használták az adott árucikket. Fontos, hogy bolti vásárlás esetén már csak és kizárólag akkor lehet reklamálni, ha a termék tényleg hibás (így például gyári hibás volt és annak anyaga elszakadt). Amennyiben a probléma „csak” a nem tetsző szín vagy méret, úgy ilyenkor azt a kereskedő már nem köteles visszavenni. Azonban elképzelhető, hogy önként, mégis biztosítanak erre az esetre is valamilyen lehetőséget az áruházban, érdemes erre külön rákérdezni! Egyébként ugyanis ez esetben (tehát bolti vásárlásnál) fogyasztói jogok kizárólag a hibás termék miatt érvényesíthetőek, még hozzá kérhető az ingyenes javítás vagy csere, ezek hiányában pedig a vételár leszállítása vagy a teljes vételár visszatérítése. Hat hónapon belül meghibásodott termék esetében a kereskedő ezek alól csak akkor mentesül, amennyiben bizonyítja, hogy a hiba oka csak később, a vásárlást követően keletkezett. Összesen két évig lehet egyébként reklamálni, és hat hónapon túli hiba esetében már a fogyasztónak kell azt bizonyítani, hogy eleve hibás terméket kapott már a vásárláskor. Azonban azt sem árt tudni, hogy tartós fogyasztási cikkek esetében, bizonyos vételár felett (ide tartozik például a 10.000 Ft feletti íróasztal, laptop, okostelefon, hangszer, sporteszközök, számítógép, diktafon, szék) azokra kötelező egyéves garancia (jótállás) vonatkozik. Ha ilyen árucikk, tanszer hibásodik meg, akkor az egyéves garanciaidő alatt végig a kereskedőnek kell azt bizonyítani, hogy az árucikk az eladáskor még hibátlan volt és a hiba oka csak később keletkezett. A Budapesti Békéltető Testület a vállalkozások figyelmét is felhívja arra és számukra azt az ajánlást teszi, hogy körültekintően és fogyasztóbarát magatartást tanúsítva járjanak el a fogyasztói jogok hozzájuk történő bejelentésekor. Lehetőség szerint, törekedjenek arra és fontolják meg annak biztosítását is, hogy bolti vásárlásoknál az egyébként nem hibás termékeket is cserélik vagy más módon biztosítják a visszavételt, ezáltal pedig még inkább fokozzák a fogyasztóknak az egyes árukba, szolgáltatásokba vetett bizalmát.

IV. Emellett is érdemes még további dolgokra ügyelniük a szülőknek. Az adott oktatási intézmény házirendjének megismerése számos, az iskolakezdés és később a tanulói

jogviszony fennállásakor felmerülő kérdésre is választ adhat és világosan rögzíti, melyek a konkrét elvárások a szülőkkel, tanulókkal szemben, de azt is, hogy a gyermek milyen jogokat gyakorolhat. Ez már csak azért is jelentőséggel bír, mivel a házirendben előírhatják bizonyos tárgyaknak a megőrzőben vagy öltözőben történő elhelyezését, vagy épp a bevitelnek a bejelentését. Emellett meg is tilthatják, korlátozhatják vagy feltételhez köthetik az olyan tárgyak bevitelét, amelyek rendszerint nem szükségesek egy iskolában. Tipikusan ide tartoznak a tanulók által használt mobiltelefonok, hiszen a szülő szeretné gyermekét biztonságban tudni az iskola falain kívül is, hazafelé menet és a kapcsolattartást ezek az eszközök jelentősen megkönnyítik. A Budapesti Békéltető Testület ezért azt az ajánlást teszi az iskoláknak, hogy az adott tanítási nap vagy óra elején mindig gyűjtsék össze a tanárok, osztályfőnökök az adott osztályban a mobiltelefonokat, és a nap végén adják vissza. Egyúttal jó felkészülni már előre is a szülőknek a nemvárt balesetekre, betegségekre. Arról általában hallottak már, hogy Magyarországon a gyermekek automatikusan biztosítva vannak, de sokan nem ismerik ennek a részletesebb feltételeit, mint például, hogy mi is számít pontosan balesetnek vagy épp, hogy mekkora az ilyenkor kifizethető biztosítási összeg. Ezzel kapcsolatosan azt fontos tudni, hogy a 3-18 éves gyermekekre járó biztosítás, amelyet az állam fizet a biztosítónak, nem minden esetre terjed ki. Érdemes ezért ennek is megismerni a kondícióit, és amennyiben úgy tartja a szülő, hogy számára ez a védelem nem elegendő, úgy esetleg érdemes lehet egy olyan biztosítási termék után nézni, amely további, csekély összegért cserébe védelmet nyújt a balesetek, betegségek további körére is, magasabb biztosítási összeg erejéig. Jó, ha tudják a szülők azt is, hogy az iskoláknak - a nemrég történt jogszabály-módosítások folytán - már kötelező a többnapos tanulmányi és a külföldi iskolai kirándulások esetén felelősségbiztosítást kötni, amelynek kedvezményezettje a tanuló. Ha esetleg az ilyen utak során a tanulót bármilyen kár éri, az iskola kártérítési felelősséggel tartozik.

Sok iskolában szednek emellett osztálypénzt a különböző kiadások fedezésére, de ilyenkor átvételi elismervény, papír átadása nem feltétlenül követi a pénzmozgást, márpedig ezek hiányában a tanuló, szülő nem tudja igazolni a befizetést. Ragaszkodjanak ezért a szülők ahhoz, hogy legalább ilyen írásos bizonyíték legyen a kezükben, egyúttal ne feledjék, hogy kérhetik a részletes elszámolást, ami az osztálypénz kezelését illeti, mire költötték azt. Tartsák észben azt is, hogy az Oktatási Jogok Biztosa a 2016. évi beszámolójában (forrás: http://www.oktbiztos.hu/ugyek/jelentes2016/ojb_2016_beszamolo.pdf) már elvi élel és elsődlegesen az állami fenntartású iskolákra nézve azt az állásfoglalást tette, hogy a szülők nem kötelezhetőek az osztálypénz befizetésére, és maguk dönthetik el, kívának-e ilyet fizetni. Ha pedig amellet döntenek, hogy nem, úgy emiatt sem érheti hátrány a tanuló.

V. Az internet, a közösségi média használata egyre inkább terjed a gyermekek körében is, különösen, hogy már rendelkezésükre állnak általában az ezek eléréséhez szükséges eszközök, mint például az okostelefonok. Az iskolakezdés beköszöntével a közösségi oldalak használata még inkább előtérbe kerül a tanulók körében, aktívabban tartják egymással a kapcsolatot, megbeszélve a napi iskolai történéseket, megnézve egymás idővonalát, adatlapjait, az iskolatársak bejegyzéseit, de sokan itt kérnek segítséget a másiktól a tanuláshoz is, praktikus tanácsokat a felkészüléshez. A digitális csatornák térnyerésével fokozódnak azonban a gyermekekre leselkedő potenciális veszélyek, kockázatok, hiszen a közösségi oldalakon pusztán néhány kattintással egy-egy bejegyzés, információ, megosztott kép több százezer vagy akár több millió más felhasználóhoz juthat el – akit a gyermek és a szülő egyáltalán nem ismer. El kell magyarázni ezért a gyermekeknek, hogy csak felelősségteljesen tegyenek közzé képeket, bejegyzéseket a közösségi médiában, hiszen azokat látják

ismerőseik, tanáraik, barátaik, rokonaik, családtagjaik, sőt ismeretlenek személyek is. A bejegyzéseknek, kiírt tartalmaknak tehát súlya van, legalább akkora, mintha ugyanazt a való életben mondanák vagy tennék meg. Épp ezért ügyelni kell a felelősségteljesen történő közösségi média és internet-használatra is. Másrészt az új csatornák a tekintetben is megnövelik a kockázatokat, hogy idegen, rossz szándékú személyek szintén felvehetik a kapcsolatot a gyermekekkel, ami különösen a fiatalabb korosztály (6-14 év) számára még inkább a veszélyek lehetőségét hordozza magában. El kell ezért azt is magyarázni számukra, hogy az idegen emberektől érkező üzeneteket mindig kellő gyanúval fogadják, és soha ne találkozzanak ismeretlen személyekkel, ha pedig ilyen személy találkozót kér tőlük, tiltsák le az illető felhasználót! Emellett, a közösségi oldalakon kívüli internet-használat is kockázatokkal járhat, ha a gyermek olyan tartalmakkal találkozik, amelyek fejlődését károsíthatják. Az internet-hozzáférést nyújtó szolgáltatók a honlapjaikon olyan ingyenes szűrőprogramokat tesznek közzé, amelyeket javasolt telepíteni a gyermek által használt elektronikus kommunikációs eszközökön, ez kiszűri a számukra potenciálisan káros tartalmakat.

VI. A szülők mindezek mellett jelentős összegeket spórolhatnak a diákigazolványok által nyújtott kedvezmények igénybevételével, évről évre viszont sok kérdés merül fel bennük arra vonatkozóan, hogy meddig érvényesek a diákigazolványokon az előző tanév matricái vagy épp, hogy aki még most kezdi az iskolát meg és nincs diákigazolványa, mit kell tennie. Ugyancsak az igénybe vehető utazási kedvezmények is értelemszerűen sok szülőt foglalkoztatnak. A 2017/2018. tanév matricája 2018. október 31-ig érvényes, így eddig is jogosít fel az utazási kedvezmények igénybevételére, hiszen érvénytelen, lejárt diákigazolvánnyal azok nem vehetőek igénybe. Aki esetleg még a matricát nem kapta meg, az iskolától kell igényelnie ideiglenes diákigazolványt, amely hatvan napig érvényes. Aki pedig még most kezdte az iskolát és nem rendelkezik diákigazolvánnyal, ehhez először az okmányirodába kell elmenni, ahol sor kerül a fényképkészítésre és a gyermek NEK (Nemzeti Egységes Kártyarendszer) azonosítót kap. Ezek birtokában lehet igényelni már az iskolától a diákigazolvány elkészítését, és azt – legyártást követően – szintén az oktatási intézménytől lehet átvenni. Az igénylésről olyan igazolást (ez nem az iskolalátogatási igazolás, hanem több annál!) kapnak a tanulók, amely az ideiglenes diákigazolvány funkciójával bír és ezzel is már igénybe vehetőek az egyes utazási kedvezmények. Ide tartoznak többek között a vasúton és távolsági buszon – nappali vagy esti tagozatos tanuló esetén – a féláron váltható menetjegyek; emellett pedig a 90 %-os kedvezményű utazási bérletek a lakóhely és a tanintézet között a távolsági buszos vagy vasúton történő utazás során. Az utazási kedvezmények igénybevétele előtt nem nélkülözhető azonban a pontos feltételek megismerése, hiszen, ha a szülők vagy tanulók ezekkel nincsenek tisztában, annak könnyen pótdíjazás lehet a vége. Ilyen lehet adott esetben például, ha a diákigazolvány érvénytelen vagy pedig az érvényes diákigazolványt vagy bérletet otthon felejtette a tanuló. Ha büntetésre került sor, azt sem érdemes félvállról venni és utána kell járni az esetleges bemutatás lehetőségének, amikor is a pótdíj csökkenthető. Ellenkező esetben, amennyiben ennek befizetésével nem foglalkoznak, a büntetés összege már a sokszorosára növekedhet.

VII. Az egyetemista, főiskolai hallgatók életében ugyancsak nagy változást jelent az első félév elkezdése, különösen, ha az másik, messzi településen történik. Ilyenkor sokan rögtön az albérletre, mint lakhatási megoldásra gondolnak, ugyanakkor érdemes lehet összevetni az albérletek árait is a helyben szokásos lakásárakkal. Ugyanis, például egy ötéves képzés során már elképzelhető, hogy a hallgató összességében jobban jár egy saját lakás megvásárlásával, mintsem, ha öt évig fizeti az albérleti díjakat. Amennyiben albérlet mellett döntenek, ott is

tudatosan kell eljárni és például nem nélkülözhető az írásbeli szerződéskötés, amely a hallgató, azaz a bérlő jogait is védi. Ugyanígy érdemes a tipikusan a félévkezdéshez kapcsolódó egyéb taneszközök beszerzése során is körültekintő magatartást tanúsítani, hiszen ezzel jelentős összegeket spórolhatnak a hallgatók. Az egyes internetes árösszehasonlító oldalak használata, az egyes akciók előzetes és megfontolt feltérképezése, vagy éppen a szükséges tankönyvek kapcsán a konkrét tantárgyi követelmények megismerése, a felsőbbéves hallgatók tapasztalatainak kikérése vagy épp a jegyzettámogatás igénybevétele, a könyvtárba való beiratkozás és annak szolgáltatásai igénybevétele ugyancsak csökkentheti a felmerülő kiadásokat. Csakúgy, mint az is, ha az egyetemisták, főiskolák tudatában vannak fogyasztói jogaiknak, ami az internetes vásárlásokat, vagy épp a hibás termékek miatt érvényesíthető lehetőségeket illeti.

Amennyiben pedig az adott szak típusa folytán annak természetes velejárója lehet az előreláthatólag sok, évről évre akár több ezer oldal kinyomtatása, érdemes megfontolni egy jó minőségű lézernyomtató beszerzését is, hiszen a hallgatók ilyenkor hosszú távra terveznek. A lézernyomtatók általában drágábbak (használtan viszont már olcsón beszerezhetőek), de rendszerint hosszabb élettartamúak is a tintasugaras nyomtatóknál, emellett gyorsabb nyomtatást is tesznek lehetővé, és egy-egy tonerkazettával sokkal több oldalt lehet kinyomtatni mint egy-egy tintapatronnal. A Diákhitel jelentős segítséget nyújthat ugyanúgy a felmerülő kiadások fedezéséhez, ugyanakkor a hallgatóknak nem szabad elfelejteniük, hogy az ugyanolyan hitel, mint a többi, és azt később kamatostul vissza kell fizetni! Csak úgy írjanak alá ilyen szerződést ezért, ha tisztában vannak a konstrukció lényeges elemeivel, és értik annak feltételeit! Amennyiben nem így járnak el, és például nem élnek az előtörlesztés lehetőségével, az is előfordulhat, hogy a később megállapított törlesztő-részlet rendszeres fizetése ellenére sem csökken a tartozás összege, sőt ellenkezőleg, még nő. Végül a felsőoktatási diákigazolvány kapcsán ugyanúgy érdemes tudni, hogy az előző félévi matricák még érvényesek 2018. október 31-ig, ezt követően viszont az utazási kedvezményeket már csak a 2018/2019. tanév első félévére érvényes, diákigazolványra felragasztott matricával vagy érvényes ideiglenes diákigazolvánnyal lehet igénybe venni. Aki most kezdte a főiskolát, egyetemet, és még nincs NEK-azonosítója, itt is először az okmányiroda kell elmenni, ahol fényképet is készítenek a hallgatóról, majd ezt követően magától az oktatási intézménytől tudja igényelni a diákigazolványt, annak tanulmányi rendszerén keresztül. Annak elkészültéig és megérkezéséig pedig az ideiglenes diákigazolvánnyal vehetőek igénybe az utazási kedvezmények. Ezek kapcsán is igaz az, hogy a kellő tudatossággal kell eljárni és nem nélkülözhető a kedvezmények pontos feltételeinek megismerése. Amennyiben pótdíjazásra került sor vasúton, távolsági buszon vagy a helyi közlekedésben, érdemes utánajárni az utólagos bemutatás esetleges lehetőségének, ha például az érvényes diákigazolvánnyal a hallgató a helyszínen nem rendelkezett, amikor azt az ellenőr kérte. Azonban, ha a büntetéssel a hallgató nem foglalkozik, fontos tudni, hogy annak összege később már a többszörösére is nőhet!

A Budapesti Békéltető Testület azt javasolja az általános- és középiskolásoknak, szüleiknek, valamint az egyetemi, főiskolai hallgatóknak, hogy vegyék figyelembe a számukra iskolakezdés alkalmából tett ajánlást, hiszen ez esetben jelentős összegeket spórolhatnak meg és az új tanévnek is tudatosabban, felkészültebben vághatnak neki.

Budapest, 2018. augusztus 9.

Dr. Baranovszky György
elnök
Budapesti Békéltető Testület